

YANGILANAYOTGAN O‘ZBEKISTONDA KITOBXONLIKNING INSON KAMOLOTIDAGI AHAMIYATI

Abduraxmonova Barno

Jizzax viloyati Zomin tumani 11 DMTT direktori

ANNOTATSIYA

Yangilanayotgan O‘zbekistonda yoshlarni milliy va umumbashariy qadriyatlar ruhida tarbiyalash, vatanparvarlik fazilatini shakllantirish, zamonaviy bilim va ko‘nikmalar berish, xorijiy tillarni puxta egallashga imkon yaratish, Vatanimiz va xalqimizga sadoqatli insonlar etib voyaga yetkazish kabi masalalarga davlat siyosati darajasida e‘tibor qaratilmoqda. Maqolada yurtimizdagi kitobxonlik bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar hamda kitobxonlikning inson kamolotidagi ahamiyati haqida tanqidiy-tahliliy fikr yuritilgan.

Kalit so‘zlar: Inson, kamolot, taraqqiyot, yoshlar, kitobxonlik, vatanparvarlik, siyosat, ogohlik, ma’naviyat.

АННОТАЦИЯ

На уровне государственной политики Узбекистан уделяет особое внимание воспитанию молодежи в духе национальных и общечеловеческих ценностей, формированию патриотических качеств, передаче современных знаний и навыков, позволяющих им овладевать иностранными языками, а также воспитанию их лояльности к нашей стране и народу. В статье критически анализируются проводимые реформы в сфере чтения в нашей стране и важность чтения в человеческом развитии.

Ключевые слова: Человек, зрелость, развитие, юность, чтение, патриотизм, политика, осведомленность, духовность.

ABSTRACT

At the level of state policy, Uzbekistan pays special attention to educating young people in the spirit of national and universal values, the formation of patriotic qualities, the transfer of modern knowledge and skills that allow them to master foreign languages, as well as fostering their loyalty to our country and people. The article critically analyzes the ongoing reforms in the field of reading in our country and the importance of reading in human development.

Key words: Human, maturity, development, youth, reading, patriotism, politics, awareness, spirituality.

Kitobdan yaxshi do'st yo'q jahonda, G'amxo'ring bo'lgay u g'amli zamonda.
U bilan qol tanho, hech bermas ozor, Joningga yuz rohat beradi takror.

Abdurahmon Jomiy

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev olib borayotgan uzoq istiqbolni ko'zlovchi pragmatik siyosat natijasida keyingi qisqa davr mobaynida mamlakatimizning xalqaro maydondagi obro'-e'tibori ancha mustahkamlandi. Dadil islohotlar, kreativ yondashuvlar, kutilmagan qarorlar va shiddatli odimlar tufayli O'zbekistonning tashqi siyosati jahon hamjamiyatining e'tirofiga sazovor bo'ldi. Xorijiy davlatlar bilan o'zaro manfaatli aloqalarimiz keskin kengayib, yurtimizning dunyo miqyosidagi ijobiy imiji shakllandi. BMT tomonidan ishlab chiqilgan, inson salohiyatining asosiy xususiyatlari sifatida turmush darajasini, savodxonlikni, ta'limni va uzoq umr ko'rishni o'zaro taqqoslash va baholashni o'z ichiga oluvchi Inson kamoloti indeksida O'zbekiston o'tgan yili 189 davlat orasida 105-o'ringa munosib topilgan. O'ylaymanki, bizning buyuk davlatimiz yanada yaxshiroq natijalarga haqlidir.

Bizning buyuk tariximiz bor, buyuk allomalarimiz bor ularga mos avlod bo'lish, yangilanayotgan O'zbekiston taraqqiyotiga o'z hissamizni qo'shish har birimizning burchimizdir. Bu borada jamiyat hayotida ezgu qadriyat va an'analarni chuqur qaror toptirishga, xususan, xalqimiz, ayniqsa, yosh avlodning ma'naviy-intellektual salohiyati, ongu tafakkuri va dunyoqarashini yuksaltirishda, ona Vatani va xalqiga muhabbat va sadoqat tuyg'usi bilan yashaydigan barkamol shaxsni tarbiyalashda beqiyos ahamiyatga ega bo'lgan kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishga yurtimizda alohida e'tibor qaratilmoqda. Kitob bu tarix haqidagi ma'lumotlarni avloddan-avlodga yetkazuvchi, moziy haqiqatlarini kelajakka eltuvchi, jamiyatdagi voqeliklar, ilm-fandagi yangilik va kashfiyotlarni o'zida qayd etib boruvchi, makon va zamon bilmaydigan inson zakosining buyuk mahsullaridan biridir. Xalqimiz azal-azaldan kitob o'qishga, u bilan oshno bo'lishga intilib yashab kelgan. Xalqimizning bu noyob an'anasi bugun ham o'z ahamiyatini yo'qotgani yo'q. Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev adabiyotimizning bugungi kuni va istiqboli, yozuvchilar oldida turgan muhim va dolzarb muammolar: ijodkorning fuqarolik pozitsiyasi, ijtimoiy burchi, ijodiy uyushmalar faoliyatining samaradorligini oshirish, adabiyotimiz rivoji uchun nafaqat yozuvchi va shoirlar, balki butun jamiyat mas'ul ekaniga e'tiborimizni qaratmoqdalar. Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, "madaniyatga e'tibor – bu avvalo xalqimizga e'tibor, kelajagimizga e'tibor ekanini, buyuk shoirimiz Cho'lpon aytganidek, adabiyot, madaniyat yashasa, millat yashashi mumkinligini unutishga

bizning aslo haqqimiz yo‘q”. [1] Darhaqiqat, ushbu fikrlar bejiz aytilmagan. Har bir xalqning o‘tmishi, buguni, kelajagi shu xalqning madaniy taraqqiy etganligi bilan o‘lchanadi. Ijod ahlini ulug‘lash, ularning iste‘dodini alohida qadrlash, kitobxonlik madaniyatini oshirish har bir xalqning ma‘naviy yuksakligi darajasini belgilovchi qadriyatlardandur.

Ilm bebaho boylik, uni egallash oson ish emas. Ulamolar ilm olishni igna bilan quduq qazishga o‘xshatishgan. Inson shunday bebaho xazinaning sohibi bo‘lishida ustozning o‘rni beqiyos. Xalqimizda ustoz otangdek ulug‘ degan naql bor. Darhaqiqat, ustoz shunday zotki sizga ta‘lim va tarbiya berish orqali kamolotga yetaklaydi. Farzandlar ta‘lim-tarbiyasi, yosh avlodni barkamol insonlar etib kamolga yetkazishga alohida e‘tibor qaratish xalqimizga xos ezgu fazilatlardandur. Hazrat Alisher Navoiy ham ustozlarning beminnat xizmatlarini yuksak ta‘riflaydi:

**Haq yo‘lida kim senga bir harf o‘qutmish ranj ila,
Aylamak bo‘lmas ado, oning haqin yuz ganch ila.** [2. 34.]

Barchamizga ma‘lumki, ta‘lim-tarbiya – har qaysi davlat va jamiyatning nafaqat bugungi, balki ertangi kunini ham hal qiladigan eng muhim va ustuvor masaladir. Shuning uchun mamlakatimizda bu masalaga davlat miqyosida ulkan e‘tibor qaratilmoqda. Yoshlarni milliy va umumbashariy qadriyatlar ruhida, zamonaviy bilim va ko‘nikma, xorijiy tillarni puxta egallagan, Vatanimiz va xalqimizga sadoqatli insonlar etib voyaga yetkazishda aziz ustozlarimizning ahamiyati beqiyosdir.

2017-yilning 13-sentabrida Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning “Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ‘ib qilish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to‘g‘risida”gi qarorlari e‘lon qilindi. Ushbu qarorda ma‘naviy hayotimizni yuksaltirishda ulkan ahamiyatga ega bo‘lgan kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini takomillashtirish, o‘zbek va dunyo adabiyotining eng yaxshi namunalarini internet tarmoqlariga joylashtirish va ularni targ‘ib qilish hamda keng kitobxonlar ommasiga yetkazish masalalari aniq ifodalandi. Qarorda belgilangan asosiy maqsad va vazifalar quyidagilardan iborat:

- kitob mahsulotlarini chop etish va tarqatish, noshirlik va matbaa sohalarini yanada rivojlantirishga oid normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, ijtimoiy ahamiyatga ega bo‘lgan kitoblarni, ayniqsa, bolalarga mo‘ljallangan adabiyotlarni chop etishni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash;
- kitob mahsulotlari bo‘yicha davlat buyurtmasining asosiy yo‘nalishlarini shakllantirish, adabiy-badiiy, o‘quv-uslubiy, ilmiy-nazariy, ilmiy-ommabop va ko‘rgazmali adabiyotlarni chop etish va tarqatish tizimini takomillashtirish, ixtisoslashtirilgan kitob do‘konlari faoliyatini rivojlantirish;

– mazmunan sayoz, milliy ma'naviyat va qadriyatlarimizga, axloq me'yorlariga mos kelmaydigan, yoshlar tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan adabiyotlarni tayyorlash, bosib chiqarish va tarqatishning oldini olish choralarini ko'rish;

– kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirishga doir targ'ibot ishlarini tizimli va samarali tashkil etish, bu borada kitobxonlar, kutubxonachi va targ'ibotchilar o'rtasida "Eng kitobxon maktab", "Eng kitobxon mahalla", "Eng kitobxon oila", "Eng faol kutubxonachi" kabi ko'rik-tanlovlarning saralash va respublika bosqichlarini yuqori saviyada o'tkazishni yo'lga qo'yish. [3] Prezidentimiz tomonidan kitobxonlik madaniyatini oshirish, xalqimizni kitob bilan do'st bo'lib ma'naviy saviyasini rivojlantirish va bu orqali kamolotga yetishtirish masalalariga jiddiy e'tibor qaratayotganliklari muhim islohotlardan biridir desak adashmagan bo'lamiz.

Qadimiy va betakror diyorumizdan yetishib chiqqan buyuk alloma, adib va mutafakkirlarimizning boy ma'naviy merosini, umumbashariy sivilizatsiya, madaniyat, dunyoviy va diniy ilm-fan taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shgan ulug' ajdodlarimizning noyob asarlarini asrab-avaylash, kelgusi avlodlarga bezavol yetkazish, ularning nodir merosini, ibratli hayoti va ijtimoiy faoliyatini har tomonlama chuqur o'rganish va targ'ib etish, yoshlarimizni o'zlikni anglash, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ular o'rtasida kitobxonlik madaniyatini keng ommalashtirish zaruriy masalalardan hisoblanadi. Shu maqsadda yurtboshimiz tashabbuslari bilan 2017-yilda respublikadagi yoshlar o'rtasida o'tkaziladigan eng yirik tanlovlardan biri "Yosh kitobxon" respublika tanlovi joriy etildi. Tanlov g'olibiga esa prezidentning "maxsus sovg'asi" spark avtomobili nasib etadigan bo'ldi. Ushbu tanlov yoshlarga ulkan maqsadlariga yetishda, o'z tanlagan yo'llarida muvaffaqiyatga erishishlarida ulkan motivatsiya vazifasini bajarib kelajak uchun mustahkam poydevor yarata oladi.

Endi bugungi kitoblar, ayniqsa badiiy asarlar xususida ayrim fikrlarni bayon etsak: ma'lumki, kitob umuman, badiiy asar kishilarning dunyoqarashi, ijtimoiy-siyosiy salohiyatini ma'naviy barkamolligini ta'minlashi lozim. Bunday asarlar, darhaqiqat, yaratilmoqda, xalqimiz, ayniqsa, yoshlarimiz ularni o'qishdan charchamayapti. Ammo, buguni asarlarning barchasiga ham shunday baho qo'yish mumkin emas. Ayrim asarlar yaxshi niyatda yaratilayotgan bo'lsada, ammo ular "teskari samara" bermoqda. Turli salbiy ko'rinishlar, zo'ravonlik, ur-yiqit, odamlarda "olomon fikrlash" darajasini ko'tarishga urinish, fahsh, illatlarni targ'ib etish kabi holatlar ba'zi asarlarda avj olayotganing guvohi bo'lmoqdamiz.

Mutafakkir-allomalarimiz johillikning birinchi belgisi-go'zallikni ko'rmaslikdir, deydilar. Haqiqatdan ham shunday. Atrofimizda shuncha yangiliklar, yangilanishlar,

islohatlar sodir bo‘lmoqda, odamlarimiz tafakkur tarzi o‘zgarmoqda. Ana shu ijobiy holatlarni badiiy jihatdan pishiq asarlar orqali xalqimizga, ayniqsa yoshlarimizga yetkazish juda to‘g‘ri bo‘lar edi. [4]

Xulosa qilib aytganda, yuksak intellektual salohiyatga, o‘z mustaqil dunyoqarashiga ega, tashabbuskor, jismonan sog‘lom va ma‘nan yetuk bo‘lgan haqiqiy vatanparvar yoshlarga bugun yangilanayotgan O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlarning hal qiluvchi kuchi, xalqimizning haqiqiy ma‘nodagi himoyachisi bo‘ladi. Kelajagimiz poydevori bo‘lgan yoshlarda yuqoridagi ijobiy sifatlarning shakllanishida esa ularning kitobga oshno bo‘lishi, kitobxonlik madaniyatini oshishi, nafaqat o‘z kasbiy faoliyatiga oid, balki turli janrdagi kitoblarni o‘qib, o‘z bilimi va dunyoqarashini kengaytirib borishi muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1.Mirziyoyev Sh.M. Adabiyot va san‘at, madaniyatni rivojlantirish – xalqimiz ma‘naviy olamini yuksaltirishning mustahkam poydevoridir. Prezident Shavkat Mirziyoyevning O‘zbekiston ijodkor ziyolilari vakillari bilan uchrashuvdagi ma‘ruzasi // “Ma‘rifat”, 2017, 5-avgust.

2.Alisher Navoiy “Mahbub ul-qulub” (Qalbga mahbub hikmatlar va hikoyatlar). Toshkent: “Sano-standart”,–2018. – 192 bet.

3.Mirziyoyev. Sh.M. “Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ‘ib qilish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to‘g‘risida” gi qaror. PQ-3271 13.09.2017. lex.uz

4. A.A.Mavrulov. “Shaxs kamoloti va kitobxonlik madaniyati”. 25.01.2017. Kun.uz